

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De Poenis Haereticorvm, credentium, receptatorum, fautorum, &
defensorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

in Clemen. 2. de iure patronat. §. 1. q. 8. Archidiacono A
num in cap. filijs. 16. quast. 7. & alios multis locis,
quibus adde Simancam de catho. institut. tit. 9. nu.
95. & sequ. & Lambertinum tract. de iure patro-
natus lib. 3. quast. 8. principali, ubi per multos arti-
culos rem hanc prosequitur.

DE POENIS HAERETICO-
rum, credentium, receptatorum,
fautorum, & defensorum.

QVAESTIO CXIII.

De priuatione dignitatum, honorū,
beneficiorum ecclesiasticorum,
& publicorum officiorum,
quae propter haeresim
infligitur.

Entesima tertiadecima quaestio est. V-
trum inquisitor cum Episcopo, uel eius
Vicario possit priuare, seu priuatos, nun-
tiare haereticos, credentes, receptatores, fautores,
& defensores eorum ac illorum filios & nepotes,
dignitatus, personatus, & omnibus honoribus
& beneficijs ecclesiasticis, & officijs publicis
quibuscunque?

Respondemus quod sic iuxta c. Vt commissi .
§. priuandi. de haeret. lib. 6. ubi sic dicitur: Priuan-
di praeterea uel priuatos nunciandi dignitatibus,
ac alijs beneficijs ecclesiasticis de d. grefanorum,
uel eis absentibus uicariorum suorum consilio &
officijs publicis, ac honoribus quibuscunque, eod-
em haereticis credentibus, receptatoribus, & defen-
sorum ipsorum, eorumque filios, & nepotes, plenam
concedimus facultatem. Sunt autē diocesani
in priuando tales, uel nuntiando priuatos bene-
ficijs & huiusmodi, requirendi: nisi forte consta-
ret legitime, quod iidem scienter huiusmodi per-
sonis, eadem beneficia contulissent: tunc enim
eos in his requirendos non esse censemus, sed po-
tius à suo iudice puniendos.

Eadem uerba habentur in litteris Apostolicis,
Clementis, Alexandri, & Urbani iij. Præcunctis,
§. priuandi praeterea.

Considerandum uero, quod haec intelliguntur
de praedictis, si impenitentes extiterint, non autem
si penitentes, ut patet c. Statutum felicis, de haeret.
lib. 6. & patebit statim. q. 115.

COMMENT. CLXII.

Absoluta una poena, quae ob crimen haeresis in-
fligitur, uidelicet confiscatio honorum: nunc
alteram aggreditur, quae est priuatio dignitatum,
officiorum publicorum, & ecclesiasticorum benefi-
ciorum, quam incurrunt non modo haeretici, sed
etiam filij eorum.

Ex hac autem questione tres potissimum colli-
guntur assertiones.

Prima est. Inquisitor cum Episcopo, uel eius Vi-
cario priuare debet, seu priuatos denunciare bene-
ficijs ecclesiasticis & dignitatibus haereticos & eo-
rum fautores, defensores, receptatores & eorum fi-
lios: item beneficijs publicis.

Alter est: Tunc uero ad hanc poenam infligen-
dam seu potius declarandam non vacatur Episco-
pi, quando ipsi malo animo talibus beneficia eccle-
siastica contulerunt; nam Episcopi ob id delictum
puniendi sunt à suis iudicibus.

Tertia et ultima assertio est: Haec poena priuatio-
nis non habet locum in penitentibus & conuersis.

Circa primam assertionem notandum est id quod
breuiter docuimus supra in hoc 3. parte commenta-
rio 8. nu. 54. §. idcirco nos, uidelicet, quod cum ha-
eretici, fautores, & ceteri huiusmodi priuandi sunt
beneficijs ecclesiasticis, consilium Episcopi requi-
rere debet Inquisitor, quamuis non teneatur expe-
ctare consensum, ut uidetur posse deduci ex textu
in c. ut commissi de haeret. libro. 6. at secus est cum
priuandi sunt officijs secularibus; quia tunc solus
Inquisitor id facere potest. ita glossa in dicto c. ut
commissi, deberet lib. 6. in uerbo, honoribus, ratio-
nem diuersitatis pulchre ostendit praedicta glossa in
dicto c. ut commissi uerbo, honoribus, adde Lambertinum
de iure patronatus lib. 2. par. prima arti. 6.
noua quaestio principalis.

Quamquam autem haec summo iure uera sint,
possuntque abique illo uel iuris uel Episcopi priuati-
o exerceri ab Inquisitoribus; tutius tamen est
& decentius, ut etiam in priuatione secularium
officiorum & dignitatum Episcopi consensus adhi-
beatur, iuxta ea quae tradidimus supra in hac 3. p.
super q. 48. & series contextus in dicto cap. ut com-
missi, satis indicare uidentur in priuatione uicarij
quae, Episcopi consensum esse adhibendum: & haec
sententia securior est, quam etiam non obscurè
sequi uidetur hoc loco Emericus, ut constat ex ini-
tio quaestiois, & ex modo quo eam proponit.

Et quamuis uerum sit ex dispositione c. ut com-
missi, de haeret. lib. 6. solum Inquisitorem posse pri-
uare haereticos officijs publicis sine secularibus, at
hodie per clemen. 1. de haeret. §. propter quod, dicen-
dum uidetur id per se solum non posse facere, &
huius sententiae esse uidentur Ioannes And. Geminianus,
& Francus, in praedicto c. ut commissi, ad-
dunt de hac re hodie dicendum esse iuxta notata in
Clemen. 1. de haer. quasi uelint nunc non posse solum
Inquisitorem priuare officijs secularibus per illa
uerba dictae Clement. Aut ad sententiam procedere
contra eos Episcopus sine Inquisitore, aut In-
quisitor sine Episcopo diocesano, &c. non uale-
bit, quod ipsum annotat Bernardus Comensis in Lu-
cerna Inquisitorum uerbo, Inquisitor. §. 19.

Illam uero est huius loci non postponenda difficul-
tas: An haeretici, & credentes, fautores, defenso-
res, & receptatores sint suis beneficijs ipso iure
priuati, an potius debeant priuari per sententiam.
in hac controuersia tota obscuritas consistit in illis
uerbis textus in dicto c. ut commissi, uidelicet, Pri-
uandi praeterea, uel priuatos nuntiandi.

Ac

Ac primum quidem ipso iure privati videntur A heretici, & credentes, suis beneficijs (nam de alijs mox dicemus) c. quo iure. dist. 8. ubi id adnotat glossa Geminianus, & Præpositus, & Joannes Andreas & alij in dicto c. vt commissi. de heret. lib. 6. ubi prædicta verba, priuandi, vel priuatos denuntiandi, expositiue accipienda admonet, id est, priuatos denuntiandi. adduntque in sententijs hac etiam ratione loquedi uti oportere Inquisitores. eandem opinionem profitentur Abbas in c. inter dilectos. & Felynus in c. 2. de rescript. & alij quos refert Bernardinus Diaz in præf. crim. cano. c. 106. Ad hæc sicuti ipso iure sunt infames. excommunicati, & c. perinde ipso quoque iure videri possunt suis beneficijs priuati.

Sed Alfonso Castrius lib. 2. c. 9. de iusta heret. B punitio. putat hereticos ipso iure non incurrere priuationem officij aut beneficij suscepti. sed solum postquam ad illam priuationem fuerint a iudice condemnati. Alfonso sequitur etiam Simancas de ca. rbo. institut. ti. 46. nu. 72. addens in hac sententiã rationes multas. Primum, quia semper sententia saltem declaratoria necessaria est: tum quia frustra requirendi essent Episcopi ad beneficiorum priuationem, si clerici ipso iure priuati forent, & sententia iudicium necessaria non esset.

Mibi tamen paulo diligentius rem contemplan- ti, veterum sententia verior videtur, videlicet, he- reticos ipso iure priuatos esse beneficijs ecclesiasticis a die commissi criminis & illam dictionem, vel, postquam in dicto c. vt commissi. de heret. lib. 6. ubi, priuandi, vel priuatos denuntiandi, expositiue omnino accipienda esse, pro, id est, vt optime voluit ibidem Ioan. And. & alij, quos paulo antea citauimus.

Quod si nolis expositiue accipere, sed ita, vt di- ctio, priuandi, referatur ad hereticorum fautores, receptatores, & defensores: dictio vero, priuatos denuntiandi, ad ipsos hereticos, vt exponit Couarruias lib. 2. varia. resolut. c. 8. nu. 4. adhuc apertissime consequitur, hereticos ipso iure suis beneficijs esse priuatos.

Postremo, quidquid sit de iure veteri, iure tamẽ nouo nullo pacto negare possumus, quin heretici sint ipso iure a die commissi criminis suis beneficijs priuati: nam Pius V. Pont. Max. rescripto quodam incip. Cum ex Apostolatus. quod est impressum in ter. litteras Apostolicas in fine huius operis. vniuersa beneficia cuiuscunque generis fuerint, & vbiunque vacantia, propter hæresis crimen a quo cumque commissum, ordinationi & dispensationi sedis Apostolicæ reseruauit: nam dum ait, vacantia beneficia ob hæresis crimen sedis Apostolicæ ordinationi reseruari, apertissime supponit, ipso iure ob crimen hæresis commissum vacare, et ob id hereticos ipso etiam iure illis priuari.

Huc quoque accedit id decretum, cuius meminit locatus in fine operis iudicialis impres. Romæ anno MDLXX. pag. 475. quo cautum astitit, quod cum hereticorum beneficia vacent a die commissi criminis, si ea resignentur, nullum ius acquirunt resignatarijs; quia videlicet, heretici omne suum ius amiserunt: ideoque sunt sedis Apostolicæ conditioni reseruata.

Itaque cum in sententijs, illi qui reuertuntur ab heresi, declarantur heretici fuisse, & incidisse in omnes penas à iure in hereticos statutas, vt communis nunc obseruat sacri tribunalis vsus. vt videri etiam potest apud Locatum in fine operis iudicialis impresso Romæ anno MDLXX. pag. 499. & alibi docuimus; efficitur plane, hereticos saltem iure nouo ob prædictam dispositionem a die commissi criminis suis beneficijs esse priuatos. neque ab hac sententia putarem villo pacto fore recedendum, quam oportuit recentiores animaduertisse.

Non obstant rationes in contrarium allatæ; nam primum heretici non priuantur per sententiã Episcopi aut Inquisitoris suis beneficijs, sed solum priuari declarantur. Præterea, ideo consensus Episcopi requiritur: quoniam declarare aliquem hereticum fuisse, & in penas a iure statutas incidisse, magnum quiddam est, & ob id oportet Episcopi requirere consensum, vt alibi plene diximus.

De hereticorum vero receptoribus, defensoribus, & fautoribus, minor est difficultas: constat enim eos non esse ipso iure priuatos beneficijs obtentis, sed per sententiã fore priuandos. c. Excommunicamus 1. §. credentes. de heret. ibi: Si vero clericus fuerit, ab omni officio & beneficio deponatur. tradit Couarruias lib. 2. varia. resolut. c. 8. nu. 4. & alij quos in re aperta omitto.

Secunda vero assertio magnam habet æquitatem, vt Episcopus conferens scienter hereticis, aut hereticorum fautoribus & similibus beneficium; priuilegium suum, de quo hic agitur, iuste amittat: quia vt optime scripsit ibi glossa) vnde venit pena, non datur premium.

Episcopus præterea scienter conferens hereticis ecclesiastica beneficia, sicut fautor hereticorum puniri dedit, vt docent Archidiaconus, Ioannes Andreas, Geminianus, & alij in dicto cap. vt commissi. de heret. lib. 6. quos sequitur Casar Lambertinus lib. 2. de iure patronatus, parte 1. art. 6. non a quaestione principalis.

Ad hæc, collatio beneficij facta heretico, fautori & similibus, ipso iure est nulla. ita Lambertinus præcitato loco, ubi adducit alios in hanc sententiam. vnde consequitur, vt omnes fructus inde percepti restitui debeant tamquam iniuste & iniuste accepti: nullum enim habet ius legitimum ad fructus percipiendos Alfonso Castrius libro 2. de iusta heret. punit. cap. 9.

Nec modo Episcopus conferens scienter hereticis beneficia, fautor est hereticorum, sed etiam illi, qui scienter præsentant aliquem, quem sciunt esse hereticum, vt optime scripsit Lambertinus, loco proxime citato. de cæteris fautoribus dixi plene supra partè 2. super q. 53.

Quis autem sit legitimus iudex Episcopi conferentis hereticis ecclesiastica beneficia, quaestio est: & Archidiaconus in dicto c. ut commissi. a Metropolitanano in concilio existente puniendum arbitrat, idem Ioannes And. & alij.

Sed Dominicus & Franchus ita putant: si actus collationis scienter factus per Episcopum non facit eam haberi pro heretico, sed aliter delinquere: tunc punietur per Metropolitanum. c. vt litigantes. de offic.

Hereticorum fautores, &c. non sunt beneficijs priuati, sed priuandi.

Pœna Episcopi conferentis hereticis beneficia.

Collatio beneficij facta heretico est nulla.

Præsentans hereticum ad beneficium, fautor hereticorum est.

Quis puniat Episcopum conferentem hereticis beneficia.

offic. ord. quod si actus collationis scienter factus per Episcopum facit eum haberi pro heretico: tunc quo ad cognitionem dicitur suus index Metropolitani in synodo existens, sed quo ad punitionem erit Papa, secundum glossam in c. Inquisitores. de heretico. lib. 6.

Nos vero quamquam non ignoremus posse quandoque contingere, ut Episcopus non habeatur pro heretico, conferendo beneficia alicui heretico, cum possit contingere, ut conferat beneficia consanguineis vel amicis, non tamquam hereticis, sed tamquam consanguineis, vel amicis; quia tamen ex hoc actu vehementer contrahit heresis suspicionem, oportet eos, hereticos extirpare, non fouere, aut beneficijs ditare, tutius esse credimus in hac causa, ut suus index legitimus sit Romanus Pontifex, iuxta c. Inquisitores. de heretico. lib. 6. itaque in hoc casu vel Inquisitores, vel coepiscopi, vel Metropolitanus, rem summo Pontifici denunciabunt, ut is quid factu opus sit, statuat, iuxta dispositionem dicti cap. Inquisitores. & hoc puto esse congruentius Episcopali dignitati, & negotio, de quo agitur.

Hodie contra Episcopos & alios quoslibet prelatos hereticos vel de heresi diffamatos, aut suspectos Reuerendissimi Domini Cardinales Inquisitores generales in vniuersa republica Christiana, procedere possunt per extrauagantem Pij Papae III. incip. Romanus Pontifex. qua in fine operis est impressa inter litteras Apostolicas.

Iam tandem circa tertiam Eimerici assertionem non modica occurrit difficultas, dum ait, predictam penam priuationis beneficiorum non habere locum in penitentibus & conuersis: quae assertio, si de filijs hereticorum conuersorum accipiatur, nullam videtur habere difficultatem, ut super quaest. 115. dicemus: si autem intelligatur de hereticis ipsis, anceps mihi videtur controuersia: nam quamuis non essent ipso iure suis beneficijs priuati, contra quam paulo ante docuerimus, omnino tamen videntur priuandi: nam ut cetera omittam, in concilio Eliberino cap. 51. ita scriptum est. Ex omni heresi qui ad nos fidelis, ueneri, minime est ad clerum promouendus, vel si qui sunt in praeteritum ordinati, sine dubio deponentur. hac ibi. confert textus in cap. 1. de heretico. lib. 6.

Cum uero dicitur simpliciter, deponentur, in perpetuum significatur fieri depositio, glossa notabilis in c. primo 50. distinctio. ubi notat Dominicus tradit Bernardinus Diaz in pract. crimi. cano. cap. 127. in principio.

Huc spectant multa, quae commemorat Conradus Brunus lib. 3. de heretico. cap. 7. hac eadem secutus Iacobus Simancas de carbol. institutio. tit. 47. num. 76. dixit, clericos ad Ecclesiam redeuntes post alias penitentias deponendos esse, saltem de gradatione uerbali, qua suspenduntur ab exercitio suorum ordinum.

Archidiaconi opinio. Archidiaconus in cap. ut commissi. de heretico. lib. 6. quem sequitur ibidem Ioannes Andr. dicit, quod si clericus sit paratus corrigi, & redire ad unitatem Ecclesiae, deponi non debet, seu dignitatibus suis priuari. cap. nunc autem in glos. sed videtur in fine. 21. distinctio.

A Sed Dominicus, quem videtur sequi Philippus Francus in dicto c. ut commissi de heretico. lib. 6. circa finem, dicebat, quod tunc clericus rediens ad fidem recuperat beneficia, quando redit ante sententiam, quod si post sententiam conuertatur, non recuperat nisi ex dispensatione, ut notatur in c. diligentia. de electio. tener glos. 23. q. 7. in summa.

Nos vero in hac re, ommissis tam obscuris et incertis sententijs, subsequenter consideranda putamus, multum refert intelligere cuius conditionis sit clericus, qui ab heresi reuertitur, ad hoc ut sua beneficia, & pristinas dignitates, quibus ipso iure ob heresim priuatus fuit, obtinent, seu ut aperitus loquar, ad ea restituantur; aut enim Episcopus est, seu praelatus alius, aut rector inferior, qui curam animarum gerit: aut alij alij praest, quales sunt Abbates, & Monachorum praelati: aut denique sunt simpliciter beneficiati, religiosi priuati, nullam habentes administrationem.

De Episcopis seu praelatis alij maioribus nullum nostrum consilium est, quia cum horum causa in materia fidei non cognoscantur per priuatos Inquisitores, sed per summum Romanum Pontificem, c. Inquisitores. de heretico. lib. 6. Pontifex uiderit, an & quando expediat tales ad suas pristinas restituere dignitates.

C Si sint inferiores rectores animarum, & religionum praefecti, videndum est an subditos corruerint, vel contra peccatum eorum occultum fuerit, ipsique seipsum detulerint: nam si subditos sibi infecerint, quamuis humiliter conuertantur, nullo modo videntur restituendi ad suas pristinas dignitates & beneficia; sin autem nulli nocuerint, & se ipsos detulerint, mitius est cum illis agendum: uerum cum his quid agere oporteat, non facile delibere priuati Inquisitores, sed supremum Senatuum consulant, hoc enim tutius est & conuenientius.

Iam si simpliciter fuerint religiosi, aut clerici, & sponte reueri si fuerint, mitissime tractari debent, & facilius possunt ad sua restitui beneficia, sed ad tempus, si Episcopo & Inquisitori uideatur suspensi possunt ab ordinum exercitio. Zachinus tract. de heretico. c. 16. nu. 9. circa finem.

Quod si post deprehensionem tardius & post multas admonitiones reuertantur, ad officia & beneficia, non tam facile debent restitui; immo uerbali de gradatione in Monasterium conijciuntur ad agendam condignam penitentiam, nec facile debent habitari in posterum ad aliqua beneficia obtinenda.

Restituere autem clericos, qui fuerunt heretici, ad beneficia, quae antequam essent heretici possidebant ad solum Papam spectat, cum consistet ex superioribus beneficijs sedis Apostolicae reseruati.

Beneficia uero eorum, qui tantum fuerunt de heresi suspecti vel diffamati ipso iure non uacant, ceterum, tales pro qualitate criminum illis quandoque per sententiam priuari possunt, ut ex supra dictis constat.

Num autem dispensari possit, aut debeat cum illi qui dum heresim commiserunt in minoribus ordinibus erant constituti, ut ad alios qui supersunt, promoueantur, breuiter est hoc loco indicandum.

Heretici redeuntes an sint beneficijs priuati.

Quod si post deprehensionem tardius & post multas admonitiones reuertantur, ad officia & beneficia, non tam facile debent restitui; immo uerbali de gradatione in Monasterium conijciuntur ad agendam condignam penitentiam, nec facile debent habitari in posterum ad aliqua beneficia obtinenda.

Num autem dispensari possit, aut debeat cum illi qui dum heresim commiserunt in minoribus ordinibus erant constituti, ut ad alios qui supersunt, promoueantur, breuiter est hoc loco indicandum.

Ac primum quidem hoc constituendum est quod quisquis est, vel fuit hæreticus, irregularis est etiã si conuersus & admissus ad gremium Ecclesiæ penitentiam peregerit. Speculat. titu. de dispensatione. §. in xtra. & videtur probare textus in cap. conuenientibus. i. quæst. 7. & in cap. inter sollicitudines. extra, de purgat. cano.

Præterea is qui reuertitur ab hæresi, post peccatam penitentiam dispensari potest post aliquod tempus, vt in susceptis ordinibus administret, sed non vt ad superiores ascendat: quod si nullum ordinem habeat, vltimus ordinari non debet, nec ad primam quidem consuram. cap. saluberrimum. i. quæstio. 7. tenent beatus Antoninus tracta. de censuris. cap. 100. Syluester in summa. verbo, irregularitas. q. 5. & Maiolus lib. 5. de irregularitate, cap. 46. quo loco addit hæc omnia locum habere in fauoribus, defensoribus, auxiliatoribus, & ceteris huiusmodi, de quibus alibi copiose diximus.

De schismaticis quid sentiam iam explicui supra parte. 2. super q. 48. de schismaticis. §. cognitum dignum est. & seq.

Quamquam autem hæc ita se habeant, si tamẽ argens necessitas, aut euidentis Ecclesiæ utilitas id ex postulat non modo in susceptis ordinibus administrandis poterunt tolerari omnes supradicti, sed etiam ad vltiores, & ad sacerdotia seu beneficia ecclesiastica promoueri, & conuenientibus. i. q. 7. & docet late Conradus Brunus lib. 3. de hæ. c. 7.

Postremo quis cum supradictis dispensare possit, quæsitum est. & Maiolus lib. 5. c. 46. de irregular. & Syluester in summa, in verbo, irregularitas. q. 5. rectè sentiunt, dum aiunt solum Romanum Pontificem super hac irregularitate dispensare. eiusdem sententia non obscure esse videtur Eymericus infra q. 126. & Zanchinus tract. de hæ. cap. 38. neque ab his vlllo pacto dissentio, neque aliud omnino dicendum, aut faciendum censeo. iure ergo ordinario nec Episcopus, nec Inquisitor possunt super hac irregularitate dispensare.

Num autem ex privilegio Clementis VII. incipien. Cum licet, relatum inter litteras Apostolicas in fine huius operis, Inquisitores hæreticæ prauitatis dispensare possint super hac irregularitates, dixi infra super dicta q. 116.

Q V A E S T I O C I I I I.

De extensione dictæ priuationis ad posteros hæreticum.

Entesima quartadecima quæstio est: Vtrum per Episcopum & Inquisitorem heretici, credentes, receptatores, defensores, & fautores, & ipsorumque filij usque ad secundam generationem, omni beneficio ecclesiastico & officijs publicis sint priuandi, siue ipso iure sint priuati? Respondemus, quod sunt priuati usque ad secundam generationem, ut patet in cap. Quicumque. §. heret. de hæretic. lib. 6. vbi sic dicitur. Hæretici autem, credentes, receptatores, defensores,

& fautores eorum, ipsorumque filij usque ad secundam generationem ad nullam ecclesiasticum beneficium, seu officium publicum admittantur. Quod si secus actum fuerit, decernimus irritum & inane.

Eadem uerba habentur in litteris Apostolicis Alexandri iij. Nouerit. §. hæretici.

C O M M E N T. C L X I I I.

Quamuis Eymericus generalè proponat quæstionem de priuatione beneficiorum, fautorum, & cæterorum, eorumque filiorum ab officio & beneficio: nihilominus ex responsione intelligimus de priuatione filiorum solum agere: nam de hæreticis & fautoribus, ac cæteris quid sentiat superiori quæstione agit.

In hac breui quæstioncula vnum ponit axioma, videlicet, Filios hæreticorum, credentium, fautorum, & aliorum huiusmodi, inhabiles fieri ad obtinenda officia qualibet publica, & ecclesiastica beneficia usque ad secundam generationem. hoc enim mihi significare videntur illa verba: Respondemus quod sunt priuati, id est, sunt inhabiles effecti & hoc crederem esse EymERICI institutum, vt constat ex serie textus quem citat.

Ac primum multis rationibus iustissime indutum videri potest, vt filij hæreticorum, fautorum & cæterorum similium etiam catholici a publicis officijs et ecclesiasticis beneficijs arceantur. Primum, quia infames sunt, cum paterna infamia eos afficiat: Deinde quoniam in odium paterni sceleris visum est non modo animaduertere in ipsos sceleratos, sed etiam in progeniem damnatorum. cap. vergentis. de hæretic. Denique vt parentes à tanto crimine patrando auocentur, in filios eorum leges quandoq; seuiunt; sepe enim cõtingit vt parentes magis filiorum pena quam propria terreantur ob vehementissimum amoris affectum, quem erga filios gerunt. l. isti quidem. ff. de eo quod mer. cau. omittit hic multa consulto, quæ fusius traduntur a nostris, dum disputant, an iustum sit filios ob parentum delicta puniri, de quo videto præ cæteris Alfonso Castrum lib. 2. cap. 10. de iusta hæret. punitio.

Sed in primis illud est querendum cum agitur de affligendis & inhabilitandis filijs ob delicta paterna, de quibus filijs intelligatur, unde legitimis tantum, an vero etiam de cæteris ex quocunque susceptis amplexu.

Sunt enim filiorum genera plura; quidam enim sunt legitimi, alij naturales tantum, alij spurij, alij adulterini seu incestuosi, seu sacrilegi, de quibus extat elegans liber multa eruditione refertus Illustissimi Cardinalis Paleoti viri integerrimi doctissimi, & vitæ sanctitate clarj, nobisque multis nominibus colendi, cui titulus factus est, De nobis & spurij. In quo plenissime tradita sunt quæcunque ad materiam horum filiorum spectant.

Eorundem meminit Accursius. §. verbo, naturales. Inst. de adoptio. glos. in c. liberi. 3. q. 4. Host. in Sum. ti. qui filij sint legitimi. §. 1. Cassanæus ad consuetudines Ducatus Burgudiæ, in rubrica, Des lucceffions des bastards. nu. 3. vers. & aduerte, et alij.

... ..

... ..

Filij hæreticorum fautorum, & aliorum similium inhabiles ad beneficia.

Cur filij inhabilitentur ob patrum peccata.

... ..

An filij illegitimi inhabilitentur ob patris delictum.

Varia filiorum genera.

... ..

Demini...

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

Filij illegiti-
mi inhabi-
les.

In hac quaestione, ut vno verbo dicam, nulla fere
lis est: conveniunt enim interpretes, filios quocun-
que modo illegitimos, panis in haereticorum filios
latis plesti. ita Petrus de Ancharano Archidiacono
& Ioannes And. in cap. statutum, el secundo.
de haeret. lib. 6. quos sequuntur ibidem Franchus,
& alij communiter. Zanchinus tract. de haeret. cap.
28. num. 13. & alij.

Horum plane sententia vera est. nam sic illegiti-
mi non punirentur ob delictum parentum, melior
esset illegitimorum, quam legitimorum conditio;
& maius privilegium haberet luxuria, quam ca-
stitas, quod est absurdum.

An filij ante
delictum pro-
creati inha-
bilitentur.

Aliud praeterea quaesitum est, Nunquid haec pa-
na inhabilitationis ad officia et beneficia ob crimen
paternum, eos solum filios afficiat, qui post patris
delictum procreati seu geniti sunt; an vero eos
etiam omnes complectatur, qui quocunque tempo-
re geniti nati que sunt, etiam antequam parentes
delictum committerent.

Qui dixe-
runt filios an-
te delictum
natos non in-
habilitari.

Et filios antea genitos & natos, quam parentes
delictum laesa maiestatis committerent, non com-
prehendi his panis voluerunt Calderinus consi. 3.
tit. de haeret. & Synus in dicta l. quisquis. C. ad legem
Iuliam maiestatis. Praepositus in cap. quo iure distim.
8. & pauci quidam alij, quos refert & sequitur Si-
maneus de catho. instit. titu. 29. nu. 23. & seq. ubi
hanc sententiam multis adstruere conatur, id etiam
lege Hispana nominatim cautum scio partita. 2. ti.
27. l. 6. circa finem ibi: Peto non se entende de los
yeros que ouiesse fecho, ante que eran mas de-
los que despues fiziellen, &c.

Filios ante
delictum na-
tos et inhabi-
litari, uerior
sententia.

Omissis tamen rationibus, quibus haec sententia
probari potest, quae non valde vrgent, verior, secu-
rior, & vsu receptior est aduersa sententia, quam
& numero & auctoritate longe superioribus maio-
res Doctores sequuntur. Albericus & Salycetus
in dicta l. quisquis. C. ad legem Iuliam maiest. glos-
sa in c. si quis cum militibus. 6. q. 1. verbo, filij. Pala-
cius Rubius in tractatu de regno Navarrae p. 5. §. 8.
uersio. quarta obiectio. Angelus tracta de maiest.
verbo, Che hai tradito la tua patria. Conarruuias
lib. 2. varia. resol. c. 8. nu. 5. versio. quarto solet pro
Calderino. Antonius Gomez. to. 3. varia. resol. cap.
2. nu. 16. versio. sed his non obstantibus. Gondissal-
uus tracta de haeret. q. 23. num. 5. Alfonso Castrus
lib. 1. cap. 7. de potestate legis penalis. versio. & pri-
mo infero. idem lib. 2. cap. ult. de iusta haeret. pu-
nitio. versio. de hac tamen re. Ioannes Platea in §.
publica autem. instit. de publicis iudi. num. 27. ver-
sio. item habet locum. Repertorium Inquisitorum
verbo, filij. §. sed quero. Petrus de Bellapertica in
dicta l. quisquis. C. ad l. Iuliam maiestatis. Hierony-
mus Gigas tracta. de crimine laesa maiestatis. lib. 3.
tit. de panis, quas filij incurrunt. quaestio. 5. ubi
hanc vocat communem opinionem Gregorius Lo-
pez in regiam. l. 2. ti. 2. p. 7. Claudius Seyfellus in l.
si quis id quod. ff. de iurisdic. omn. iudicium. & alij
quos esset longum recensere.

Rationes qui-
bus probatur
posterior sen-
tentia.

Nec desunt viuae quidem & efficacissima ratio-
nes, quibus haec sententia validissime probatur.
Primum, quia textus in dicta l. quisquis. §. filij C.
ad l. Iuliam maiestatis, & in cap. statutum, & in c.

A quicumque. §. haec ratio. de haeret. libro 6. indistincte
loquuntur de materia inhabilitationis, & punitionis,
seu priuationis haereticorum, & filiorum eor-
um. sunt ergo indistincte intelligendi. l. 1. §. genera-
liter. ff. de legat. praestandis. l. 3. ff. de officio praesid.
l. de pretio. ff. de publica. in rem actio. ubi glossa &
doctores.

Rursus, haec ratio fortissima mihi videtur, cui
commode non potest responderi. pena enim, quae ob
peccatum parentis descendit in filios, ideo imposi-
ta est, ut parentes a peccando auertantur, & ceteris
timor incutiatur. ita fatentur multi ex praecita-
tis, sed praeter ceteris tradit singulariter glos. extran.

B Ioan. XXII. de penis. §. filij eius. verbo, quomodolibet.
& Alfonso Casti. lib. 1. c. 7. de potestate legis
penalis. corollario primo. & lib. 2. cap. ult. de iusta
haeret. punit. hoc autem ratio tam reperitur in
filij ante delictum natis & procreatis, quam in po-
stea natis & genitis, cum utroque parentes aequa-
liter diligant. consequitur ergo necessario, ut in
omnes indistincte huiusmodi panis descendant.

Praeterea sicut rescribit Zabarella in c. in qui-
busdam, extra de penis. versio. quero, an filij haec pe-
na inhabilitationis puniuntur filij haereticorum, non
quia peccauerunt, sed quia filij sunt; hoc autem ta-
conuenit natis ante delictum, quam post delictum
procreatis omnes ergo sunt pariter inhabiles.

C Postremo, huic sola rationi, quam mox subiungam,
non facile respondebunt assertores contrariae opi-
nionis. In cap. statutum. el. 2. de haeret. lib. 6. aper-
tissime cauetur, quod filij, & nepotes illorum here-
ticorum in supradictis panis comprehendantur,
quorum parentes tales esse, vel tales etiam dece-
sisse probantur. ergo satis esse videtur, quod paren-
tes dixerint haeretici; unde consequitur apertissi-
me constitutionem de filijs quoque natis ante ha-
resim loqui, cum post mortem patris, aut in articu-
lo mortis ab eo generari nequeant.

D Ob has rationes nunquam dubitavi huic senten-
tia subscribere, nec crederem ab ea recedendum esse,
& in consulendo, & in iudicando. itaque filij ha-
reticorum quicumque illi fuerint, siue legitimi, si-
ue illegitimi, siue nati ante delictum, siue postea, &
insames erunt, & inhabiles ad quaelibet officia, &
beneficia, ob delicta parentum.

Anceps tamen & ardua quaestio est: An filij ha-
reticorum non modo efficiantur inhabiles ad offi-
cia & beneficia de nouo assequenda; verum etiam
ipso iure priuentur illis, quae iam habebant, cum pa-
ter crimen commisit, aut saltem per sententiam
veniant omnino priuandi.

E In hac quaestione prima pars primu erit dirimi-
enda, An videlicet, filij ipso iure sint priuati benefi-
cij obtentis, quo tempore parentes crimen commit-
terent laesa maiestatis diuinae. In quo articulo bis-
ria inuenio sentire Doctores veteres. n. vno coe-
su asserunt, filios & nepotes haereticorum sanctorum
& similia non modo fieri inhabiles ad officia & be-
neficia in posteru obtinenda; veru et ipso iure pri-
uari omnibus illis, quae iam obtinebant, quo tempo-
re crimen parentes committerent. ita Ioannes And.
in cap. ut commissi. de haeret. lib. 6. & ibidem Ge-
minianus in §. priuandi. num. 4. Henricus Boich

in cap. vergentis. colum. 4. de her. & ibidem Ioannes Anania num. 12. ubi concludit in crimine heresis filium alicuius heretici clericum beneficio ecclesiastico obtento ipso iure priuatum. idem asserit Propositus in cap. satis peruersum. 56. distin. Imola in l. in insulam. in princip. ff. soluto matrim. Hieronymus Gigas tractatu de crimine laesae maiestatis lib. 3. titu. de penis, quas filij incurrunt. quaestio. 11. num. 3. idem denique videtur tenere Palacius Rubius tractatu de regno Navarrae parte 5. §. 8. & fortassis hoc ipsum videri potest voluisse Eymericus in hac quaestione, dum proposita difficultati, an filij hereticorum, & ceter. priuandi sint, sine ipso iure sint priuati, respondens ait: respondemus, quod sunt priuati.

Supradicti autem Doctores ad hanc sententiam adstruendam potissimum vtuntur textu in cap. felicis. §. quod si quis. de penis. libro 6. ex quo patet, filios percutientis sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalem, ipso iure priuari beneficijs, quae tempore commissi criminis obtinebant: manifestum est autem crimen illud multo minus, ac leuius esse, quam crimen heresis, cum longe sit maius diuinam, quam humanam laedere maiestatem, cap. vergentis. de heret.

Sententiam superiori oppositam, nempe, filios hereticorum & fautorum non priuari ipso iure beneficijs obtentis, quo tempore parentes crimen committerent: sed tantum inhabiles reddi ad obtinendam post crimen commissum, tenent Repertorium Inquisitorum verbo, filij. §. supradictum est, versic. sed salua meliori deliberatione. eandem sententiam nullis mutatis sequitur Gondissalvus tract. de her. q. 23. num. Couarruuias lib. 2. variar. resolut. cap. 8. num. 4. idem tenere videtur Montaluis in legibus septipartitis. l. 4. par. 7. tit. 26. & alij, quos praecitato loco Couarruuias.

Ego uero quamuis alijs fuerim in libris de penis hereticorum secutus priorem sententiam in odium hereticorum, & tanti criminis punitionem, quae si vsquam alijs hoc maxime tempore locum esset habitura, ob effrenem & impudentem hereticorum audaciam, qui vix penis vllis respiciunt: mihi lominus tamen visum est mihi nunc penitus sententiam mutare: nam praeterquam quod haec sententia benignior est, & vsu recepta, validioribus etiam rationibus nititur quam prima.

Ac primum quidem nusquam iure cautum reperitur, vt filij hereticorum & fautorum etiam beneficijs obtentis priuentur, quo tempore parentes damnantur: quare cum hoc sit penale, extendi non debet, sed potius restringi, vt probant iura vulgaria, & textus in c. odia. de reg. iur. lib. 6.

Rursus, textus in c. quicumque. §. heretici. de heret. lib. 6. solum videtur excludere filios hereticorum ab obtinendis beneficijs, dum ait: Ipsorumque filij usque ad secundam generationem, ad nullum ecclesiasticum beneficium seu officium publicum assumantur. haec ibi: verbum autem illud: assumantur, nullo modo potest dici quod inducat priuationem obtentorum ipso iure, cum sit futuri temporis, vt nostri communiter obseruant.

A Postremo, quoniam regulariter qui inhabilis efficitur ad obtinenda beneficia, obtentis non priuatur, vt dicit glossa singularis in Clemen. 1. §. ipse. de penis. quam sequuntur Zabarella, Imola, & Bonifacius Vitalinus num. 54. & alij.

Et quamquam iure canonico fortassis non in pro defendi possit, hereticos, credentes, fautores, & ceteros huiusmodi inhabiles effectos ad obtinenda beneficia ecclesiastica, obtentis etiam ipso iure priuari, de quo quid sentiam dixi supra super quaestione proxime praecedenti. §. illa vero est. & seq. at non hoc putarem habere locum in filijs. hi enim quamuis ob alterius culpam inhabiles efficiantur ad obtinenda beneficia, non tamen videntur ullo modo priuari obtentis: quam ob rem parentibus damnatis velut hereticis, aut fautoribus, aut defensoribus, vel similibus, filij beneficia, quae iam obtinebant quo tempore pater crimen commisit, non amittunt: & haec mihi sententia de iure verior videtur.

Nou obstat textus in dicto cap. felicis. §. quod si quis. de penis. lib. 6. saepe enim respub. minora crimina varijs ex causis maioribus penis insequitur ob euitandam delinquendi audaciam, ita Couarruuias libro 2. variar. resolut. cap. 8. num. 4. Ad haec, in penalibus etiam ex maiortate rationis extensio fieri non debet per iura vulgaria.

C Denique non obstat textus in cap. vt commissi. §. priuandi. de heret. libro 6. ibi, priuandi vel priuatos denunciandi nam qua ratione accipi debeat, explicuimus supra quaestione praecedenti. §. quamobrem. quod si aliam solutionem desideras, legito Gondissaluum tracta. de heret. quaest. 23. num. 2. circa finem.

Tandem altera praeposita difficultatis pars est declaranda, An videlicet filij & nepotes hereticorum, saltem per sententiam priuari debeant beneficijs, quae obtinebant antequam parentes eorum declararentur heretici. & breuiter respondeo, nullo modo debere priuari: ita tenent assertores proxima praecedentis opinionis, quibus subscribit Simancas de cathol. institutio. titu. 29. num. 20. a quibus non dissentio.

Priuari tamen debent per sententiam illis sacerdotijs & beneficijs, quae consecuti fuerint post parentum condemnationem. caetera huc spectantia in seq. quaestione sumus tradituri.

QVAESTIO CXV.

E An tam per maternam lineam, quam per paternam fiat huiusmodi poenae ad posteros extensio.

Centesima quintadecima quaestio est, Vtrum per Episcopum & Inquisitorem praedicti filij hereticorum, credentium, receptatorum, defensorum, & fautorum eorum, omni beneficio ecclesiastico

Intellectus ca. felicis. §. qd si quis. de penis lib. 6.

Filij heretici non debent per sententiam priuari obtentis beneficijs.

stico, & officio publico sint priuati, usque ad secundam generationem, ita si descendant per maternam lineam, sicut per paternam, & si de predictis penitentibus, uel impenitentibus sit intelligendum?

Per quam lineam fiat de riuatio dicta pœnæ ad posterios. Relat. supra pag. 105.

Respondemus, quod est intelligendum per paternam, & non maternam; & etiam de impenitentibus hæreticis credentibus, &c. ut pater in c. Statutum. de hæretic. lib. 6. ubi sic dicitur; Statutum scilicet recordationis Innocentij & Alexandri prædecessorum nostrorum; ne uidelicet hæretici, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumque filij usque ad secundam generationem ad aliquod beneficium ecclesiasticum, seu publicum officium admittantur; quod si secus actum fuerit, sit irritum & inane: Primum & secundum gradum per paternam lineam comprehendere declaramus: per maternam uero ad primum dumtaxat uolumus hoc extendi. Hoc sane de filijs & nepotibus hæreticorum credentium, & aliorum huiusmodi, qui tales esse uel tales etiã decessisse probantur, intelligendum esse uideatur. non autem illorum, quos emendatos esse constat, & reincorporatos Ecclesiæ unitati, & pro culpa huiusmodi ad mandatum Ecclesiæ penitentiam recepisse: quam ipsi, uel iam perfecerunt, uel humiliter prosecutioni eius insistant, uel parati fuerint ad recipiendam eandem.

Hæc eadem uerba habentur in litteris Apostolicis Alexandri, & Urbani iij.

† Incipiunt hæc litteræ. Cōsultus. habentur supra pag. 133.

COMMENT. CLXIII.

De axiomata colliguntur ex hac questione. Primum est: Pœna inhabilitationis ad beneficia & officia, usque ad secundam generationem intelligitur per lineam paternam; per maternam uero usque ad primam.

Postremum est: Pœna inhabilitationis non descendit in filios eorum qui conuertuntur, & Ecclesiæ reincorporantur.

Quantum ad primam assertionem spectat, eam explicat pulchre glossa in dicto cap. statutum. hoc loco ab Eymérico citatum de hæretic. libro 6. uerbo, inane. & Antonius Gomez tomo 3. variar. resolutionum. cap. 2. nume. 4. & summa declarationis talis est: Si pater est hæreticus, filius eius & filia, & similiter nepos ex filio censetur inhabilis. secus uero si sit nepos ex filia: quia cum sequatur familiam patris, non est inhabilis. item si mater est hæretica, solus filius, uel filia existens in primo gradu efficiatur inhabilis, & non ulteriores. adde Hostiensium in cap. Vergentis. de hæretic. atque ita intelligitur inhabilitatio usque ad secundam generationem, & usque ad primam tantum.

Quod si quæras quare punitur pater in filijs usque ad secundam generationem, in filiabus autem solum usque ad primam, rationem reddit Jacobus Butrigarius in l. 1. c. de hered. institu. dicens id propterea fieri, quia magis timetur audacia filiorum, quam filiarum.

Circa secundum axioma occurrit grauissima,

nondum definita dubitatio, quam non inepte dicere egere pontificia declaratione: An uidelicet filij & nepotes relapsorum, qui sine misericordia traduntur curiæ seculari, penitent tamen conuertuntur, & catholici moriuntur, supra scriptis pœnis teneantur, ita ut infames sint & inhabiles ad publica officia & beneficia.

In hac controuersia nobiles quidam interpretes audacter tenent, filios relapsorum penitentium & conuersorum non fieri inhabiles. Primum, quoniam eorum parentes non possunt uideri hæretici decessisse, cum peniteant, & ad sacramentum penitentiae & Eucharistia admittantur. ca. super eo. de hæret. lib. 6. Deinde, quia ex quo parentes eorum sacramenta recipiunt, reincorporari uideri possunt Ecclesiæ, cum ea non tribuantur nisi fidem habentibus. cap. extra catholicam. l. q. 1.

His & alijs non multo ualidioribus argumentis uicti, hanc sententiam tenuerunt Gemianus in dicto cap. statutum. §. hoc sane. de hæretic. lib. 6. quem sequuntur eisdem penitus uerbis Repetitorium Inquisitorum uerbo, filij. §. nunc uidentium. uersic. sed circa prædicta. & Alfonso Montaluis legum Castella interpret. l. 2. titu. 25. parte 7. uersic. est ergo conclusio. & Decanus Segouienensis tra. de hæretic. cap. 18.

Oppositam sententiam, uidelicet, Filios relapsorum inhabiles fieri & infames, quamuis eorum parentes conuertantur & peniteant & admittantur ad Ecclesiastica sacramenta penitentia & Eucharistia, profertur Ioannes Andreas in dicto cap. statutum. 2. de hæretic. lib. 6. super glossa uerbo, reincorporatos. quem sequitur ibidem Philippus Franchus in fine, & Simancas in Enchyridio uol. 1. a religionis tit. 63. num. 7 & de catho. instit. tit. 29. nume. 17. & Ioannes Royas tracta. de hæret. par. 2. assert. 42. num. 337. & sequent. quibus eolibentius subscribo, quo apertius uideo hanc posterioriorem opinionem firmiter rationibus roborari. Ex quibus nonnullas commemorabo. Sic prima: Tales relapsi quamuis peniteant, non dicuntur Ecclesiæ reincorporari: nam ut tradunt Ioannes Nacchus, & Gemina in c. accusatus. §. si uero. no. 5. de hæ. lib. 6. Illi dicuntur proprie Ecclesiæ reincorporari, qui per inquisitores absoluti, & ad gremium Ecclesiæ per debitam absolutionem & obedientiam raducti, ut in unctam penitentiam peragant, admittuntur: quod cum relapsis non possit conuenire, non poterit eorum filijs accommodari dispositio textus in dicto cap. statutum. 2. de hæretic. lib. 6.

Sic secundario in dicto cap. statutum. duo postulatur ad hoc, ut filij eorum, qui reuertuntur ad Ecclesiæ gremium iuris pœnas in eos latas effugiant: unum est ut emendantur, alterum est ut Ecclesiæ reincorporentur: Hoc ultimum, quod scilicet relapsi penitentes non reincorporentur, in proxima ratione demonstratum est: primum autem plus quam manifestum est eis non conuenire, non enim dici potest emendatis qui in id crimen reuincunt, quod deestatus fuerat solenni inueinendo, & ad quod se non reuersurum obligauerat.

Et quamuis prior sententia mitior sit, hac tamen de iure

de iure verior videtur, atque est propterea ab ea recedendum.

Nam filij suspectorum de heresi hanc etiam penam inhabilitationis luant, quæ situm est: & Zanbinius tract. de heres. c. 28. nu. 4. & Repertorium Inquisit. verbo filij. S. item filij, ita dicunt: In filiis eorum qui fuerunt suspecti propter fautoriam, defensionem, receptionem, vel similia, bene habet locum dicta pœna, ut non possint ecclesiastica beneficia obtinere, si modo isti parentes decesserunt tales. c. statutum. 2. §. si de heret. lib. 6. hac illi. Quæ sententia vera est, cum aperto iure nitatur in his citatis locis, pro qua etiam facit omnino decisio Putei. 400. lib. 2. incip. In vna Hispanen.

Post mortem tamen fautorum, receptorum, et similibus, non potest in eos agi: quia crimen eorum morte extinguitur, ut alibi copiose scripsimus.

In filiis vero eorum, qui parentes hereticos iudicibus fidei deserunt, à multis rescriptum est pœnas à iure statutas locum non habere: quod verum est, & secuti sumus supra par. 2. super c. litteras. de presump. §. hoc addiderim.

Patre damnato velut contumace, quia noluit venire ad respondendum de fide, an filij eius & nepotes infames efficiantur, & inhabiles ad officia & beneficia, non inutiliter queri potest: & quamvis, cum quis ob alterius delictum punitur, tunc non teneatur, quando contra principalem ob eius contumaciam fertur sententia, ut videtur posse colligi ex doctrina Bartoli in l. cum filius familias. ff. de verbo obligat. confert rex. in l. si ideo. ff. de evictio. & l. pates. c. de pigno.

At in casu nostro verius est etiam filios damnati ob contumaciam infames & inhabiles fieri: tum quia contumax habetur pro convicto. glos. in cap. cum contumacia. de heret. lib. 6. tum quoniam ex eo quod per annum perseveravit, presumitur pertinax: Ioannes And. in dicto cap. cum contumacia. & ibidem Geminianus num. 11. versu. quæro, an presumatur. & argumentum de contumace ad peritiam valere scripsit Albertinus tract. de assertio. quæst. 29. num. 9.

Cum itaque iudicio Ecclesiæ contumax pro heretico habeatur, ac velut hereticus condemnatur, dicto e. cum contumacia. de heret. lib. 6. c. excommunicamus. i. §. qui autem. extra de heret. consequitur plane, ut in filios contumacis pœnæ inhabilitationis & alia descendant idem videtur velle Hieronymus Gigas tracta. de crim. laesa maiest. lib. 3. tit. de pœnis quas filij incurrunt. q. 13.

Non obstat doctrina Bartoli in dicta l. cum filius familias. ff. de verb. oblig. nam is pro nobis stat: ait enim quod cum ex condemnatione unius ad faciendam executionem in persona alterius pervenitur, tunc alteri non præiudicat, si id respiciat solum privatam utilitatem l. d. c. ad leg. Corneliam, de falsis. quod si ad publicam utilitatem referatur tunc sententia lata contra principalem, etiam præiudicat, ad quem devenitur ex consequentia. l. 1. c. ubi causa si soales.

Quamobrem cum reipub. magnopere interest, & hereticos & contumaces in causa fidei punire, l.

A Manichæos. c. de heret. fiet proculdubio ut sententia in patrem contumacem lata, in filios quoque operetur eos effectus, quos iura in filios hereticorum solent producere. neque ab hac sententia putarem recedendum.

Ceterum hanc sententiam tunc veram & obseruandam esse crediderim, cum is qui damnatur ut contumax, vere & proprie contumax est, qualem ius depingit in dicto cap. cum contumacia de heret. lib. 6. nam si vel de eius contumacia plene non constaret, aut elapso anno, vel per infirmitatem, vel aliud legitimum impedimentum ad iudices fidei accedere non potuit, aut pro absolutione institit, aut satisfactionem obtulit, aut denique ea præstitit, dixit, aut fecit quæ ipsum virum catholicum esse ostenderent, tunc eius filij & nepotes supradictas inhabilitationis pœnas minime paterentur: quæ in illis solum locum habent, quos supra diximus, & cum simus in pœnalibus, ad alios extendere facile non debemus. faciunt tradita per Geminianum in dicto cap. cum contumacia. de heret. lib. 6. num. 11. versu. Quæro, an presumatur.

Atque hæc omnia in filios damnatorum canonum severitas rectissime sancivit, ut parentes à tanto crimine committendo submoverentur: si tamen filij catholici sint, & paternam iniquitatem abominentur, tunc superioris auctoritate habilitari eos, & famæ restitui fortassis non est iniquum, quia cum alieno vitio & peccato affligantur, facilius veniam consequi debent.

Ad sacros tamen ordines non facile promoueri debet: quoniam maxima est hæc dignitas, nec propterea filij & nepotibus damnatorum leuiter concedenda. cetera huc spectantia suis sunt locis tradita.

Q V A E S T I O C X V I.

An emancipatio filiorum à parentibus hereticis facta, sit valida & admittenda.

Entesima sextadecima quæstio est: Vtrum per Episcopum & Inquisitorem filiorum hereticorum, credentium, receptorum, defensorum, & fautorum eorum sit emancipatio admittenda, seu aliquid valeat de iure?

Respondemus quod non valet, ut patet in cap. Quicumque. sillorum. de heret. lib. 6. ubi sic dicitur: Illorum autem filiorum emancipationem, quorum parentes, post emancipationem, huiusmodi etiam apparterit ante ipsam à via veritatis ad hereticæ superstitionis inuium declinasse, nullus hominum esse momenti, velut factam de hominibus sui iuris, cum dignum sit, ut propter tanti atrocitatem delicti filij esse in parentum hereticorum deserint potestate.

Hæc eadem verba habentur in litteris Apostolicis Alexandri iiii. Nouerit, in fi.

Relat. supra pag. 104.

Relat. supra pag. 135.

Vna est assertio: Hæretici quamprimum incidunt in hæresim, amittunt ius patriæ potestatis.

Hæretici omni dominio priuantur.

Omni dominio priuantur hæretici in penam patriæ potestatis, naturali, quod habet in filios, de quo in cap. qui, in que. §. ult. de heret. lib. 6. & Emericus hic, non propter hæresim patris filij efficiuntur sui iuris.

Item priuantur dominio civili, quod habent in seruos ac etiam dominio politico, quod habent in quoslibet alios subditos, de quo in c. ult. extra de heretic. & Emericus paulo post quasi. 119.

Denique priuantur etiam eo dominio, quod est iure gentium introductum. l. ex hoc iure. ff. de iust. & iure, quo omittunt rerum suarum dominium, c. cum secundum leges. de heret. lib. 6. de quo in præcedentibus dictum est.

Priuari iure patriæ potestatis magna pena.

Priuari autem iure patriæ potestatis non est modica pena, ut facile cognoscat, qui paulo diligentius contemplantur iura & privilegia, quæ ratione patriæ potestatis parentibus tribuntur, de quibus frequens extat mentio in utroque iure, sed in primis in C. & in Instit. sub tit. de patriæ potestate.

Ergo amisso iure patriæ potestatis, parentes eâ iurisdictionem quam habebant super filios, amittunt: filij vero veluti alieni & exeranei à paternâ familiâ effecti, non perinde ac prius patribus obedire tenentur.

Tradunt hæc penam communiter interpretes in dicto cap. quicumque. §. illorum. de heretic. lib. 6. Ioannes Royas singulari 67. incipit. Filij propter delictum. Tabien. in sum. verbo. hereticus. nu. 10. ver. nono sexta pena, Syluester verbo. heresis. 1. nu. 14. & alij.

Potest autem dici hæc pena in odium huius criminis singulariter introducta: quoniam regulariter non per quodcumque crimen amittitur ius patriæ potestatis. l. relegatorum. ff. de interdicitis et releg.

Crimen heresis patriæ potestatis liberat filium à patriæ potestate.

Crimen vero heresis paternum, etiam antequam per Ecclesiam fuerit declaratum, filium liberat à patriæ potestate, ut vere docet glos. in dicto c. quicumque. §. ult. verbo. desierent. de heret. lib. 6. nam à die commissi criminis filij intelliguntur effecti sui iuris: quare emancipatio facta post crimen commissum nullus intelligitur esse momenti.

Pater hæreticus non substituit filio impuberi pupillariter.

Hæc vero contemplatio non est infrugifera. singulares enim parit effectus, in eos quos ille est præcipuus de quo Alfonso Casirus lib. 2. de iust. hereticorum parit. cap. 7. Pater namque effectus hereticus non potest filio suo impuberi pupillariter substituire, hoc est, pro eo facere testamentum: nam inter cetera quæ ad pupillarem substitutionem exiguntur, unum est patriæ potestas: nemo enim potest condere testamentum pro eo quem in potestate non habet. l. 2. ff. de vulgari & pupill. §. in instit. de pupill. substit.

Rursus, quia nemo potest alteri substituire nisi prius sibi faciat testamentum. dicta l. 2. §. 1. ff. de vulgari & pupilla. & Sibi heri autem instit. de pu-

A pilla substituit, manifestum est autem hæreticum intestabilem esse, cum omnia eius bona à die commissi criminis sint confiscata. cap. cum secundum leges. de heret. lib. 6.

B Postremo hoc admonebo, Emericum hæc quaestione aperte sentire non modo hæreticos, sed etiam receptatores, fautores, & defensores eorum, ius patriæ potestatis amittere; cum tamen in dicto cap. quicumque. §. ultimo, hæc pena in solis hæreticis locum habere videatur.

Iam omnes præcitati de hac pena priuationis patriæ potestatis differentes solum hæreticorum, non aliorum meminerunt: & plane magis mihi videtur secundum iura, ut soli hæretici & credentes à die commissi criminis ius patriæ potestatis amittant: non ita de fautoribus, & alijs similibus, quos non putarem ius patriæ potestatis amittere: nam iura leuius puniunt eos, qui leuius peccant.

C Quod autem de emancipatione filiorum facta per hæreticos patres dictum est, idem prorsus dictum est de manumissione seruorum facta per dominos hæreticos: illa enim prorsus nulla est & invalida, ut recte docent Ioannes And. Gemianus, & Franchus in dicto cap. 2. §. ult. de heret. lib. 6. quibus ob diuersam rationem id contingere dicant, ut amplius patebit in quaestione 119.

QVAESTIO CXVII.

An appellacionis beneficium sit hæreticis, credentibus, &c. interdictum.

C Entesima decima se prima quaestio est: Vtrum hæreticis, credentibus, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum, sit appellacionis & proclamationis beneficium interdictum, ita quod ab Episcopo, seu Inquisitore nequeant appellare?

D Respondemus quod eis est appellacionis beneficium interdictum, & quod nequeunt appellare, ut patet in cap. V. inquisitionis. de heret. lib. 6. ubi sic dicitur: Vniuersos seculi Potestates, & infra: Vique de heresi à dicto Episcopo, vel Inquisitore, seu Inquisitoribus condemnatos prefati potestates, domini temporales, siue rectores, vel eorum officiales, seu nuntii sibi relictos, statim recipiant indilate animaduersione de bita puniendos: non obstantibus appellacionibus, seu proclamationibus prædictorum nequiarum filiorum: cum tam secundum ordinem prædecessorum nostrorum, quam secundum legem imperialem, appellacionis & proclamationis beneficium expressè sit hereticis, & credentibus ac eorum receptatoribus, fautoribus, & defensoribus interdictum.

E In luttis autem Apostolicis, & Alexandri iuris præmissi de hæreticis, credentibus, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum, dicitur: Item proclamationes & appellaciones preclena-

personarum huiusmodi minime audiantur.
 Hic est diligentius attendendum, quod cum prædicti esse tales sunt per sententiam declarati, utpote quia sunt hæretici, credentes, & c. tunc non possunt à tali sententia diffinitiva appellare, cum in crimine perseverent: ante sententiam autem si in aliquibus aggrauntur, seu indebite fatigantur, non est dubium, quin possint appellare: nam nondum sunt habendi pro hæreticis. concordat Archidiaconus super eodem cap.

COMMENT. CLXVI.

DE materia huius questionis plenissime egit auctor supra in hac 3. parte num. 121. tit. de appellatione, quæ fit ab Inquisitore, quo loco copiose addidimus quæ in hac causa ignorari nõ debent. Totam vero hæc tractationem duabus assertionibus concludit hic Emericus. Prima est: In causa hæresis à sententia diffinitiva non appellatur. Altera & postrema est: Ab interfectionibus seu interloquutorijs Inquisitorum sententijs appellare licet. Hæc omnia qualiter sint accipiendæ præcitato loco explicuimus: eum videto.

QVÆSTIO CXVIII.

An scienter sepelientes in loco sacro corpora hæreticorum possit ab Inquisitore puniri.

Entesima decima octava quæstio est: Vtrum Inquisitor possit cogere eos, qui hæreticos, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum præsumperunt scienter tradere ecclesiasticæ sepulturæ, quatenus publice proprijs manibus eorum corpora habeant exhumare, & extra proicere, & alios illos punire, & post absolute ab excommunicationis vinculo, quo ex hoc astricti merito tenebantur?

Respondemus quòd sic; ut patet in c. Quicumque. in princip. de hæret. lib. 6. ubi sic dicitur: Quicumque hæreticos, credentes, receptatores, defensores, uel fautores eorum scienter præsumperint ecclesiasticæ tradere sepulturæ, usque ad satisfactionem idoneam excommunicationis sententiæ se nouerint subiacerè: Nec absolutionis beneficium mereantur, nisi proprijs manibus publice extumulent, & proiciant huiusmodi corpora damnatorum. Et locus ille perpetua careat sepultura.

Eadem verba habentur in litteris Apostolicis Alexandri iij. Nouerit, s. item quicumque.

COMMENT. CLXVII.

Declaratio & intelligentia huius questionis tota petenda est ab his, quæ dicimus supra in

A hac 3. parte super quæstione 40.
 Iam hæc quæstio tribus conclusionibus continetur. Prima est: Qui hæreticos, credentes, & ceteros hic enumeratos scienter sepeliuerint, proprijs manibus debent eos exhumare: quod fit in penam præsumptionis, & ut in eo puniantur, in quo deliquerunt.

Altera est: Punire potest Inquisitor eos, qui sepeliunt hæreticos, credentes, fautores, & ceteros hic contentos. puniet vero ipsos uel suspectos de hæresi, ex eo enim quod quis scienter hæreticos aut alios de quibus hic agitur, sepelit, uidetur profiteri nõ debuisse priuari eos per Ecclesiam sepultura ecclesiastica, aut pro hæreticis, & similibus esse orandum, sicut in præcitata quæstione 40. diximus.

Tertia & ultima conclusio est: Inquisitor absolute potest sepelientes hæreticos à sententia excommunicationis, in quam propterea inciderunt, postquam idonee satisfecerint. Id. ec. euidenter probatur per textum in cap. quicumque. §. 1. de hære. lib. 6. quo utitur aut in hæc quæstione.

QVÆSTIO CXIX.

An subditis sint absoluti à debito fidelitatis, quo dominis lapsis in hæresim deuincti erant.

Entesima decimanona quæstio est: Vtrum illi, qui fidelitatis hominij debito, uel aliquo pacto quacunq; firmitate uallato, aliquibus sunt astricti, qui postmodum lapsi sunt in hæresim manifeste, ad huiusmodi teneantur, uel sint totaliter absoluti?

Respondemus, quod absoluti sunt, ut patet in c. Absolutos. de hære. ubi dicitur sic: Absolutos se nouerint à debito fidelitatis domini, & totius obsequii, quicumque lapsi manifeste in hæresim aliquo pacto quacunq; firmitate uallato tenebantur astricti.

Relat. supra pag. 103.

COMMENT. CLXIX.

Ex hac quæstione unum colligitur axioma, uidelicet, Omnes illos, qui aliquo obligationis genere aliquibus tenentur astricti, tunc liberantur penitus, cum illi quibus obligati erant, in hæresim inciderint manifeste.

Hoc etiam pertinet ad grauissimam hæreticorum penam: multis autem modis hoc axioma uerum est. Primum, quia cum à die commissi criminis amittant dominium omnium bonorum. cap. cum secundum leges. de hære. lib. 6. obligationes ex quibusuis contractibus nate, bona quædam & res sint. §. 1. instit. de rebus corpor. & incorp. consequitur proculdubio, hæreticos omnes etiam ius obligationum sibi debeat amittere.

Rursus, si hæretici aliquos haberent obligatos,

Vv 2 in

Omnes qui hæreticis erant obligati, ob hæresim illorum liberantur, & quare.

in eos agere possent. §. 1. instit. de actio. cum actio sit
us prosequendi in iudicio, quod sibi deberur, here
ticis autem omne legum auxilium & beneficium
est denegatum, omnisq; actus legitimus interdi
ctus. l. Manichæos. C. de heret.

Depositari⁹
non tenetur
reddere de
positum hæ
retico. & a
lia exempla.

Hæc pana de amisso iure obligationum, multos
parit effectus, nec pigebit aliquos referre, ut hic lo
cus illustretur. Primum ergo is apud quem hereti
cus aliquid deposuit, non tenebitur post manife
stam eius hæresim, rem depositam heretico resti
tuere, sed fisco.

Rursus, nec catholica vxor viro heretico. debi
tum reddere obligabitur, quia per hæresim viri ab
hoc debito liberata est. idem dicas è conuerso; nam
si vxor sit heretica, vir catholicus ab hoc debito li
berabitur; non tamen possunt propterea cum alijs
commisceri, quia vinculum matrimonij dissolutum
non est.

His adde, quod custodes arcium seu castro
rum, aut populorum, vel ciuitatum, domino hære
tico ea restituere non tenentur, neque eius nomine
custodire.

Denique quicumque vasalli omni obligatione
etiam iuramenti religione munita, qua dominis sui
tenebantur obstricti, ipso iure liberantur.

Hæc omnia & si qua sunt his similia, apertissime
concluduntur hac EymERICI assertione, quam eui
denter probat textus in c. vlt. de heret. quo vltur
hic auctor, qui prosequitur copiose more suo Al
fonsus Castrus, qui non nouit breuitatem, lib. 2. de
de iusta heret. punitione c. 7. & Simancas de cath.
instit. tit. 46. nu. 73.

Serui etiam, liberti, & famuli, cum dominus,
iporum in hæresim incidit, ipso facto liberantur à
seruitute & debito, quo tenebantur obstricti, ut no
tant communiter Doctores in dicto c. vlt. de heret.

Sed de seruis questum est, an domino in hære
sim incidere liberti efficiantur, & sui, an vero in fi
scum transeant cum reliquis bonis confiscatis; Et
Ioannes And. Geminianus, Franchus, & alij in c.
Quicumque. §. vlt. de heret. lib. 6. & Ioannes de
Anania, & Marianus Socinus in cap. vlt. extra de
heret. Seruos hereticorum sicut & alia bona in fi
scum transire sentiunt; dum scribunt manumissio
nem seruorum factam ab illis, qui in hæresim inci
derunt post delictum commissum esse nullam, &
penitus inuvalidam, non propterea quod serui effi
ciantur sui iuris, sicut sunt filij hereticorum, quã
primum eorum parentes incidunt in hæresim, sed
quia hæretici non habent potestatem & dominium
in illos, cum serui & alia bona censeantur à tempo
re debiti commissi confiscata fuisse.

Ego in hac questione distinguendū esse putarē.
nam aut serui Christiani sunt, aut adhuc remanent
infideles. si Christiani sint, domino in hæresim inci
dente libertati restituntur, nec in fiscum transeunt
cū reliquis bonis. ita sancitum inuenio per instru
tionem quandam primam Hispalensem anno Do
mini MCCCCXXXIII. c. 24. vbi ita scriptum
est: Domini Rex & Regina, humanitate & cle
mentia utentes uoluerunt seruos quorumcumque
hæreticorum libertate donari, si in eorum pte

Serui Chri
stiani nõ cõ
fiscantur.

stare existentes Christiani fuissent. hætenus ibi,
in eadem sententiam consentire videtur Simancas
de cath. instit. tit. 6. r. de seruis, nu. 8. & Alfonso
Castrus lib. 2. de iusta heret. punitione. c. 7. per tex
tum in l. Manichæos. C. de heret. ibi: Seruos in su
per exita noxam esse uolumus, si dominum soci
legum euitantes ad ecclesiam catholicam seruitio
fideliori transierint. hæc ibi.

Quod si serui non fuerint Christianam fidem
professi, cum dominus eorum in hæresim labi
tur, tunc cum reliquis bonis in fiscum transeunt;
& in hoc sensu loquutos fuisse crederem Ioannem
And. Geminianum, & alios, quos paulo antea ci
taui. Serui enim in patrimonio, in rebus, seu bonis
dominorum esse, explorati iuris est, l. rem in bonis.
ff. de acquir. rerum domi. l. vlt. §. vlt. C. de verbor.
signif. & probat. late Andreas Tiraquellus in l. si
vnuquam. C. de reuocan. donat. in illis verbis: Dona
tione largitus q. 17. nu. 323. & 324.

Si domini heretici respiciant & ad gremium
Ecclesie recipiantur, & bona sua illis de miserio
dia condonentur, iuxta c. Vergentis. extra, de he
ret. seruorum tamen Christianorum dominij (qui
paulo antea ob delictum dominorum effecti heretici
sui iuris) non recuperant, quia libertas quocum
que modo data, reuocanda non est. l. 1. & 2. C. si ad
uersus liberti. quod etiam fauore fidei, ut mains
scripiat incrementum, seruari oportet.

An autem similiter serui catechumeni, qui nõ
dum erant baptizati cum domini eorum in hæresim
laberentur, liberati restitui debeant, vel contra in
fiscum transire, & in seruitute remanere, non ine
pte queritur? & mihi iustissimum videtur, ut fa
uore religionis, & ut catholica fides egregium su
scipiat incrementum, libertati restituantur, & sui
iuris efficiantur, præsertim cum catechumeni in de
uotione & fidei Ecclesie persistentes membra Chri
sti sint effecti, cap. veniens. extra de presbytero
non bapti. & propterea iustum est ut gaudeant pri
uilegijs Christianorum, cum ecclesiasticis consuetu
tionibus subijciantur, ut late probat Andreas ab
Exea, in c. 1. de constit. nu. 268. & multis seq. vers.
quid autem in Catechumenis.

Si quis rursus à me querat, an serui infideles,
qui dominum hereticum reuelauerint, in fiscum
transire debeant, an vero contra libertatem dona
ri; respondebo, si studio vere laudis id fecerint, præ
mio & honore dignos esse, l. quisquis. §. vlt. C. ad
legem Iuliam maiest. ac libertati quidem quando
que restitui posse, sine qua non contingit plenus
honor; quæ libertas tunc potissimum esset talibus
danda, cum spes haberetur, quod ad fidem forent
facilius conuertendi, & pro hac sententia videtur nõ
obscure facere textus in dicta l. Manichæos. C. de
heret. in illis verbis, quæ paulo antea recitauimus.
Sed de his iam satis.

Postremo illud præter cetera est obseruandum
quod Romanus Pontifex tradit in dicto cap. vlt. de
heret. videlicet hæc fidelitatis obsequia, & obliga
tionum debita tunc dominis hereticantibus, & obliga
tionum debita tunc dominis hereticantibus, negari, & alia
iudicandum, si occultum sit eorum delictum, & fa
ne non

Serui
Christiani
confiscantur

Serui
catechumeni
liberantur

Serui
infideles
liberantur

Serui
infideles
liberantur

Serui
infideles
liberantur

ne non obfcure in dicto cap. vlt. ita videtur sentire Hostienfis Philippus tamen, vt refert Ioanes And. idem esse dicit, quamuis occultum fit crimen, dummodo probari possit, quod dictum Ioannes And. ibidem verum esse interpretatur, si ad probationes sit processum, quia tunc probatio facit delictum esse manifestum, cap. cum olim extra de verbor. signis. Panormitanus eodem loco ait, a die quidem commissi delicti dissoluta esse hęc omnia obligationum debita: hanc autem ad solutionem a debito, vel bonorum publicationem aut confiscationem allegari non posse, nisi manifesta causa probetur, quod ego intelligo per sententiam. Syluester in summa verbo, heresis. l. q. 8. vers. vnde dicitur, quod eorum pascalli dicit, non esse necessariam sententiam, sed sufficere manifestatione facti: immo profecto nec ipsam probationem in actu esse necessariam, sed sufficere possibilitatem certam probandi.

Equidem hoc verissimū est, hęc omnia obsequia & obligationum debita cessare, quam primum commissum est heresis crimen quamuis sit occultū. Et ratio est, quia cum bona hereticorum ipso iure sint confiscata a die commissi criminis, & cum secundū leges de heret. lib. 6. vbi id notant glossa & doctores, corpore quod quis incidit in heresim, & perdit omnia bona, & per consequens omnes obligationes & iura quę sibi debebantur, dissoluantur, cum appellatione bonorum obligationes, actiones, & iura continentur, l. bonorum. ff. de verbor. signis & not. in c. reuocum. extra de testam. quod ipsum aperissime etiam indicat verbum illud, absolutos, positum in dicto l. vlt. de heret. quod significat sententiam a iure latam, non dūrem a iudice ferendam.

Obligaciones vero huiusmodi fidelitates, & debita per heresim semel amissa non recuperant heretici, quamuis reconciliantur, & recipiantur ad Ecclesia gremium, vt recte Hostienfis, Panormitanus & alij adnotarunt in dicto c. vlt. de heret. quia obligatio extincta non renouiscit, c. quęrit. de consuetud. dist. 4. cap. quam periculosum. 7. q. 1. cum similibus. Recuperabunt autem tunc cum illis reuertentibus condonata & quasi restituta fuerint ab eo, qui potestatem habet.

Q V A B S T I O C X X .

An heredes receptatorum, defensorum, &c. hereticorum, cogi possint ad exequendam penitentiam receptatoribus impositam.

S Y M M A R I V M .

- 1 Crimen suspicionem de heresi inducens per mortem extinguitur.
2 Heredes cogendi non sunt ad perficiendam penitentiam personalem iniunctam suspecto, sed non peractam.

A 3 Sed possunt cogi ad penitentiam viuenti iniunctam de bonis ipsius exequendam.
4 Confiscatio bonorum heretici fieri potest post eius mortem.

Entesima vicesima questio est: Vtrum Inquisitor possit cogere receptatorum, defensorum, & fautorum hereticorum heredes, post predictorum mortem, qui se sub obligatione bonorum suorum eidem Inquisitorum astrinxerant, ad penitentiam ab eis recipiendam & complendam, quatenus illam ipsi heredes penitentiam exequantur?

R 1 Respondemus, q. talibus antequam moriantur, uel est per Inquisitores penitentia iniuncta, vel non. Si non, non est heredibus iniungenda, quia crimen est morte extinctum.
2 Si autem est iniuncta, sed non peracta, & est penitentia concere eius personam, utpote orationes, ieiunia, uel peregrinationes, non sunt heredes cogendi ad penitentiam supra dictam.
3 Si autem penitentia non est personalis, sed aliam proficiens ad salutem, in bonis temporalibus exequenda, utpote, hospitale construere, uel similia: tunc ad talem exequendam heredes per Inquisitores merito sunt cogendi. hęc patent in c. Accusatus. §. si uero. de heret. lib. 6. ubi sic dicitur: Si uero pro ijs, quę in heresi receptando, vel defendendo hereticos, seu eis fauendo, non tamen existens hereticus, quis commiserit, sub obligatione bonorum suorum Inquisitoribus se astrinxit ad recipiendam ab eis penitentiam, & complendam: & ea licet iniuncta, non tamen peracta decessit, si per huiusmodi penitentiam onus impositum fuerit proficiens ad salutem, in bonis eius temporalibus exequendum, uel complementum ipsius, per Inquisitores cogi debent heredes uel alij, ad quos cum suo onere bona huiusmodi deuenerunt. Porro si propter huiusmodi hereticorum receptationem, defensionem, seu fauorem, quis ad faciendam penitentiam, quam Inquisitores ipsi iniungere uellent, bona sua obligauerit eidem; & antequam ei penitentia iniungeretur, decesserit: eius heredibus non est satisfactio pro extincto iam crimine iniungenda.

C In eo uero casu, quo heredes ad successiōnem non debent ob heresim sui auctoris admitteri; non obstante, quod auctore ipso uiuente, hoc non fuerit (interueniente ipsius morte) per sententiam declaratum, ad confiscationem bonorum post mortem eiusdem, nihilominus procedatur.

E Eadem uerba habentur in litteris Apostolicis Urbani iij. & Alexandri iij. Consultus. §. sunt & alij.

Confiscatio bonorum heretici post eius mortem fieri potest.

† Relat. supra pag. 133.

C O M M E N T . C L X I X .

M Vltæ assertiones colliguntur, quas uideas in sumario questionis & quantum ad primam attinet, quod uidelicet, hereticorum fautoribus

Relat. supra pag. 105.

Relat. supra pag. 105.

Relat. supra pag. 105.

Relat. supra pag. 133.

Heredibus suspectorum morientium nihil iniungendum.

bus, & similibus morientibus ante iniunctam penitentiam, nihil sit iniungendum aut sibi aut suis heredibus, quia crimen morte extinctum est, videnda sunt qua tradidimus supra in hac 3. parte, super question. 43. §. alterum caput. & seq. nam cum suspensiones quantumvis vehementes in hoc crimine morte delinquentium suspectorum extinguantur, non debent condemnari post mortem ad villas penas, etiam pecuniarias.

Quod si lite pendente suspecti illi mortui sint, adhuc non debet imponi eorum heredibus pena pecuniaria ob solam suspicionem: quod satis colligitur ex textu in cap. accusatus. §. si vero. facit textus in l. vlt. c. ad legem Iuliam maiest. tradunt Geminianus & Francus in dicto cap. accusatus. §. porro. de heretic. lib. 6. & Ancharanus in cap. filij. notab. 2. de heret. lib. 9. & Simancas de catho. insti. tit. 18. num. 13.

Penitentia iniuncta personae cum penitentia extinguitur.

De secunda assertionem, quam ponit Emericus ubi. 1. ibi: si autem est iniuncta, nulla est dubitatio: nam si penitentia iniuncta a sola persona, cui imposita fuit absolui poterat, ea moriente, penitentia cessat. eundem hanc conclusionem tradunt Zanobinus tract. de heretic. cap. 28. & Repertorium Inquisit. verbo, filij. §. nunc subsequenter. tales ergo penitentiae non traesunt ad filios vel heredes defunctorum: in eis enim imponendis non solum habita est ratio salutis anime, sed etiam afflictionis corporis: & propterea cum personam sequantur, cum persona quoque extinguuntur, & finiuntur.

Penitentia in bonis exequenda haec obitus defuncti imponatur.

Tertiam assertionem, videlicet, quod cum penitentia non est personalis, sed in bonis exequenda; tunc ad eam implendam compelli possunt heredes defuncti, pulchre explicat idem Zanobinus tract. de heret. cap. 28. num. 6. & Repertorium Inquisit. verbo, filij. §. nunc subsequenter. & verbo, obligatio. §. quid si quis. idem cauit luculenter Concilium Sinerren. cap. 10. in hac verba: Et idem faciatis de illis, qui decesserunt accepta penitentia, nec impleta si esse in mora ceperint: uel pro illa complenda obligauerint, ut supra tetigimus, bona sua. haec ibi.

Bona obligata ad quemlibet successorum traesunt cum illo onere.

Hoc amplius obseruandum est, quod cum alicui suspecta de heresi iniuncta sunt haec opera pietatis in bonis adimplenda, ut fabricare Ecclesiam vel hospitalia, restituere vsuras & similia; isque bona sua pro hac penitentia adimplenda obligauit, post mortem eius ad quemcumque successorem, etiam particularem, ea bona deuoluantur, ad eum semper peruenient cum illo onere. ita colligitur ex dicto cap. accusatus. §. si vero. facit glos. in l. rescriptum. ff. de pactis. & in l. aufertur. §. fisci. ff. de iure fisci. & vtrouique Bartolus, traditque Repertorium Inquisit. praefatis locis, quod est in hac causa non leuiter aduertendum.

Quae ad postremam assertionem spectant de procedendo contra hereticos etiam post mortem in hoc crimine, quoad effectum confiscandi bona, copiose tradidimus supra in hac 3. parte, super dicta questione. 43.

An filij vel heredes illorum, qui morti proximi consolari ab haereticis petierunt, sint admittendi ad eorum excusationem.

Entesima uicesima prima questio est: Vtrum Inquisitor filios & heredes illorum, qui dum in egritudinis lecto decumbent, petierunt ab haereticis per eorum manus impositionem consolari, & sic fuerunt mortui, possit admittere ab probandum, quod ipsi defuncti tunc non erant sani capitis, uel quod amiserant iam loquelam?

Respondemus quod non, si dum uiuebant fuerant de haeresi diffamati, uel suspecti habitis aut legitime constitutis, quod sanae mentis existentes, petierint ab haereticis consolari: alias potest eos admittere: non tamen per uxores, filios, & familiares illorum, ut patet in c. Filij. de haeret. lib. 6. ubi dicitur sic

Filij uel heredes illorum, qui dum in egritudinis lecto decumberent, petierunt haereticos consolacuros, ut ab eis per manus impositionem consolationem reciperent, secundum pessimam consuetudinem eorundem, sicque uiam fuerint uniuersae carnis ingressi: ad probandum ipsi defuncti consolationem illam, immo uerius desolationem, non sanae mentis effecti susceperint, uel post perditam iam loquelam (cum tamen moris sit, ut dicitur apud eos, quod nullam taliter consolentur, qui non sit sanae mentis, & memoriam habeat ordinatam) admitti non debent: si dum uiuebant, diffamati erant de heresi, uel suspecti: aut legitime constituti, quod sanae mentis existentes, huiusmodi haereticos petierunt. Alioqui admitti poterunt praedicti filij uel heredes ab probandum praemissa. Non tamen per uxores, filios, familiares, uel de suis aliquos: sed per testes alios fide dignos, & specialiter fidei relatores.

COMPLEMENT. CLXXI.

EX hac questione duas potissimum conclusiones colliguntur.

Prima est: Haeredes illorum, qui cum moriuntur haereticalia dixerunt vel faciunt, quale est petere consolationem haereticorum, admitti debent ad excusandos defunctos in hoc tribunali, dummodo defuncti dum uiuerent, non essent de haeresi diffamati, uel suspecti, aut dum essent sanae mentis, non petierint haereticorum consolationem. Nam si in vita diffamatio aut suspicio de heresi praecessisset, aut cum sanae mentis essent, haereticorum consolationem petiissent; tunc nullo modo admittendi sunt heredum excusationes, sed defuncti uelut haeretici poterunt condemnari.

condemnari ex hac presumptione iuris & de iure, contra quam hoc casu non admittitur probatio in contrarium.

Altera & postrema conclusio est, prioris veluti declaratiua, nempe: Cum heredes defunctorum in hoc tribunali admittuntur ad excusandos defunctos, non possunt eos excusare per testes domesticos, veluti per uxores, filios, vel alios familiares; sed adhibere oportet alios testes omni exceptione maiores.

Hæc summa est huius questionis, quæ continet materiam frequentem, vilem & cognitu necessariam, de qua agit etiam auctor supra in hac tertia parte, questio. 43.

Ex titulis vero harum questionum intelliges Emericum diuerso consilio de materia procedendi contra defunctos differuisse, quamuis multis locis vtiatur eodem rescripto desumpto ex cap. filij. de heretic. lib. sexto.

Et priusquam propositam materiam aggrediar, operæ præcium erit adnotare quid sit hoc, quod dicitur in hoc textu de petenda consolatione hereticorum. hæc nunquam potui intelligere donec in codice illo bibliothecæ Vaticanæ inueni summam quædam F. Rainerij ex Ordine Prædicatorum de Catharis, & Leonistis, seu Pauperibus de Lugduno, in qua plene agitur de sacramenti Carbarorū, inter quæ vnum erat consolamentū, seu manus impositio, seu spiritalis baptisimus, in quo conferendo quis ritus esset solitus obseruari, abunde docui supra parte 2. super question. 13. §. manus impositio. ex quo intelliges hunc locum alioquin difficilem propter ignoratum nostrum hoc seculo ritum antiquitatis, quem heretici eius temporis obseruabant.

Prima conclusio in presumptione iuris & de iure fundata est, quæ non admittit directam probationem in contrarium. suspecti ergo vel diffamati de heresi, qui tempore mortis petunt consolationem ab hereticis secundum eorum ritum & consuetudinem, si constat eos tunc sanæ mentis fuisse, tamquam consummati heretici præsumuntur & condemnantur à iure.

Iam dispositio huius textus, quo vtiatur hic Emericus, quæ locū habebat olim in Catharis & alijs hereticis, de quibus dixi supra parte secunda super question. 13. locum hodie sibi vendicabit in hereticis nostri sæculi, & alijs cuiuslibet ætatis vel temporis: nam verbigratia diffamatus vel suspectus de heresi Lutheranorum, Calvinistarum, aut similitum, vel ex eis sectis conuersus, si tempore mortis, sanæ mentis existens iuxta ritum eius sectæ de qua erat diffamatus vel suspectus, vel ex qua fuit conuersus, consolationem, aut sacramenta, aut alios ritus & ceremonias eius sectæ proprias peteret, præsumptione iuris & de iure per hunc ritum haberetur pro heretico.

Quod eadem omnino ratione locum habere existimo in conuersis ex Iudæis, Mahometanis, vel alijs infidelibus, qui tempore mortis cum sanæ mentis essent iuxta ritus parentum suorum & antiquæ perfidie decedere, ac sepeliri voluerunt.

Sed quomodo huiusmodi homines defendi possint, videamus. Duplex modus excusandi tales hic pro-

A ponitur, primus est, bona vita antea: nam si quis nititur probare defunctum non decessisse hereticum, nec illa hereticalia quæ dixit, aut fecit dixisse aut fecisse animo deliberato, sed verbi gratia per doloris acrimoniam, aut aliter, is probabit cum defunctum dum viueret, non fuisse de heresi suspectum nec diffamatum, immo laudabiliter vixisse, & sacramenta Ecclesiæ more Christianorum debito tempore recepisse, & cetera peregrisse, quæ à veris & catholicis Christianis fieri solent. quod probandi genus contrarium suspicionem aut omnino excludit, iuxta doctrinam Baldi in l. 1. c. locati. num. 7. versic. & in simili, aut saltem valde elidit & minuit, quod apertissime deducitur à contrario sensu ex textu in dicto cap. filij. de heret. lib. 6. ibi: Si dum uiuebant, diffamati erant de heresi, aut suspecti. Ergo si tales non erant, censendi videntur à delicto immunes, nec iudicandi sunt heretici.

Nec mirum hoc videri debet, quoniam bona fama antea vitæ multa bona operatur, de quibus Baldus in l. 1. c. locati. Sed inter cetera hoc vnum quod ad presens institutum spectat, videlicet, per bonam famam in genere, tolli indicia in specie contra aliquem orta, quod aliquos dixisse testatur Franciscus Casonus tract. 1. de indicijs. c. 2. nu. 10.

C Secundus modus excusandi defunctos proponitur, si ostendatur eos non fuisse sanæ mentis, cum petiuerunt hereticorum consolationem, aut alia dixerunt, vel fieri postularunt secundum ritum & consuetudinem antiquæ perfidie. & in hoc articulo tota difficultas posita est in declarando & intelligendo, an delictum præsumatur esse factum tempore furoris, vel tempore sanæ mentis: nam si tempore furoris factum fuisse præsumatur, nec ad culpam nec ad penam imputandum erit: secus autem iudicabitur si tempore sanæ mentis commissum fuisse concludatur.

In hoc ergo dubio sit hæc prima conclusio: Si illi qui ad excusandum huiusmodi defunctum, qui præsumitur hereticum fuisse, probent ipsum aliquando fuisse furiosum, in furore præsumitur durare, & tempore furoris commisisse delictum, & accusator siue Fiscalis, vel iudex si procedit ex officio, debet probare delictum esse factum tempore sanæ mentis. ita probat textus singularis in cap. indicas. 3. questio. 9. & ibi glossa communiter recepta in verbo, ostenderis. & glossa in cap. vlt. de successione ab intest. in verbo, competentem. vbi etiam per Doctores. nec deest ratio ad eandem conclusionem probandam, quoniam furor est qualitas & morbus, qui postquam est radicatus præsumitur durabilis, vt periti medici fatentur, & probat textus in l. humanitatis. C. de impuber. & alijs substit. & in l. 1. ff. de curatore furio. & docet nominatim Zabarella in cap. cum inter canonicas. de electio. in 5. opposicione. & confirmatur ex communi & recepta doctrina Bartoli in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de operis noui nunt. diceatis quod quando actus, vel delictum potest fieri tempore licito & illicito, ille qui agit vel accusat tenetur probare esse factum tempore illicito, & punibili.

Sit secunda conclusio: Si hic defunctus, qui dicitur tempore mortis deliquisse hæreticando, ante delictum non fuit furiosus, nec illi qui admittuntur ad eum defendendum & excusandum id probant; sed tantum dicunt & proponunt tempore delicti commissi fuisse furiosum, reuera huiusmodi defensores id probare debent, aliàs autem delictum censebitur commissum tempore sana mentis; quia semper quis præsumitur esse talis, qualis naturaliter esse debet. argumen. textus in l. nec codicillos. C. de codicillis, ubi id notat Baldus, Paulus de Castro & alij, & nominatim proficitur Angelus tract. de maleficijs, in verbo, scienter & dolose. vers. quid in furioso. Imola & Ancharanus in Clemen. 1. de homicid. Salycetus in l. furiosum. C. qui testamen. facere possunt, num. 2. & alij plerique quos gratia breuitatis omitto.

Hac qua diximus de excusando per alios uel nõ excusando defuncto, qui dicitur tempore mortis hæreticari, intelligenda quoque censemus cum is non moritur, sed conualefcit & uiuit: nam si aliquando fuit furiosus in furore præsumetur deliquisse, & non punitur: si uero non fuit furiosus, nisi probauerit se fuisse mente alienatum cum illa hæreticalia dixit, uel fieri petiuit, legitime punitur.

Admonebo tamen grauissimas quasdam esse aegritudines & morbos, quibus facile solent homines mente amoueri, & iudicio priuari, quamuis antea sapientes fuerint, quod in hac causa diligenter est considerandum, & si opus fuerit iudicium medicorum peritorum adhibendum, cum agatur de maximo præiudicio.

Aetas etiam consideranda est, ob quam ingravescentem sepe absque morbo delirare solent homines, & aliena loqui, item spectanda sunt multa aliæ circumstantiæ, ex quibus intelligatur, an hæreticalia dicantur, uel fiant, aut dici & fieri præsumantur potius vi morbi, aut alterius affectionis, quam mentis, siue intellectus errore.

Sed dubium est, an credatur notario in testamento attestanti testatorem fuisse sana mentis, & uera sententia & communis est, non credi. Alexander consil. 141. incipien. Ponderatis, matureque perspectis. lib. 1. late Iason in l. Senium. C. qui testamen. facere pos. Baldus, Angelus, et Cummanus, in l. 2. ff. de testamen. & alij, quos prudens omitto.

Illud etiam in hac disputatione docendum erat, quod merito prima nostra conclusio uidetur postulare, ex quibus scilicet actibus possit furor probari, ut tandem deducatur eum qui accusatur, furoris tempore deliquisse, ne punitur; sed cum breuiter expediri res longa non possit, lectorem remittemus potissimum ad Franciscum Herculanum, qui in tract. de probanda negatiua, hæc demonstrat. nu. 157. vers. Secundus modus est. Circa secundam uero EymERICI conclusionem nulla occurrit difficultas: quæ non sit plene à nobis declarata supra in hac 3. parte

super questione 70. cetera dicta sunt super quæst. 43.

ADE EXCOMMUNICATIIS in causa fidei, & absolutione eorum.

QUESTIO CXXII.

An hæretici, & eorum fautores sint excommunicati, & ab Inquisitoribus possint absolui.

S Y M M A R I V M.

- 1 Hæretici sunt ipso iure excommunicati.
- 2 Credentes quoque receptatores & fautores eorum.
- 3 Absolui autem ab Inquisitore possunt ab excommunicatione.

Entesima uicesima secunda questio est: Vtrum hæretici credentes, receptatores, defensores, & fautores eorū, ipso iure sint excommunicati; & si respiciat, possint absolui per Inquisitores?

- 1 Respondemus ad utrumque quoddam sic. De hæreticis patet quoddam sic, in c. Sicut ait. & in c. Ad abolendam. in princip. & in c. Excommunicamus. in princip. & præsertim, & breuius in c. Excommunicamus, 2. de hæret. ubi dicit sic: Excommunicamus & anathematizamus uniuersos hæreticos, Catharos, Patharenos, & infra; & alios, quibuscumque nominibus censeantur, & cetera.
- 2 De credentibus autem & ceteris supra dictis, habetur in c. Excommunicamus, 1. §. credentes. ubi dicitur: Credentes præterea, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum, excommunicationi decernimus subiacere, & cetera.
- 3 Quod autem possint absolui per Inquisitorem, si respiciant, habetur in c. Ut officium. in princip. de hæret. lib. 6. ubi dicitur sic: Ut officium. & infra: Contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, necnon contra infamatos de hæresi, uel suspectos iuxta sanctiones canonicas (hominum metu diuino timori postposito) procedatis. Si uero aliquis ex prædictis hæretica labe primitus abiurata, redire uoluerit ad Ecclesiam unitatem; ei iuxta formam Ecclesie absolutionis beneficium impendatis.

COMMENT. CLXX.

Dvæ sunt assertiones, Prima est. Hæretici, fautores & similes excommunicati sunt. Altera est: Eos esse per Inquisitores absolui utraque facilis est, & aperta. Ac quantum ad primam spectat, non est putandum ab his primum Pontificibus, quorum sunt hæc res scripta,